

ĒŠ MONA VAIKĪSTĒS ATSEMĒNĒMU

PETRAUSKIENĒ Gedvīga (Mažeikē)

Potis-Potelis

Mona tēvalē augēna daug vēstu. Perietē liob padies po dvē, vo kartās ē tris perekšlēs vēštas. Skaičousem dēinas, komet vēštītēlē pradies cīp-čioutē, skēltē ēš kiaušēniu. Vo kuoks džiaugsmos bova mon, vākou, ka ēš kiaušēniu ēšsērēs rodē su driūželiem par nogora, joudē so baltuom dēmeliem, gelsvē vēštītēlē. Negalieju ni akiū nu anū atētrauktē – tuokēi tēi mažēlelē bova poikē. Pakol anei sostēpries liobam lesintē kiaušēnē trinio, varškē. Vo tuomet kap jau ēšdīgs pērmās plunksnelēs ont sparnieliu ēr oudēgelēs, saulieta dēina ēšlēsem vēsa vada i lauka.

Auga greitā, maties ēš oudēguos, skiauteriu, katras gaidielis, vo katra vēštelē. Kuožnos vēštītēlis liob ēšsēskirē ne tik ēšvaizda, bet ē haraktuorio. Vēinē bova bokštē, kētē smarkē. Vo vēins bova asablīva jaukos. Galiejē anou pagluostītē, leiduos pajemams i ronkas. Ton gaidieli dēdēlē miliejuom. Bova ons jiedrus, lesē ēš ronku ē smarkē auga.

Ons bova neēšpasakītā poikos. Ont kakla baltas plunksnas aukso žibiejē, skiauterie ē pakaroklā bova skaištē rauduonē, kuojēs geltuonas, pētēnoutas, vo oudeguos plunksnas plazdējē saulie vēsuom spalvuom. Paoudegis baltavo kap poukū kamūlīs, koris bova panašos i potelē krūma žēida. Ons grētā soprata sava varda. Pašaukos „Poti Potelieli“, mitrē liob atbiegs, les ēš ronku dounas plotelēs, lēduos gluostuoms, galiejē anou pajimtē ēr i gliēbi. Vo palēsts ont žemēs ar ēš džiaugsma, ar ēš mondroma liob pradies gēiduotē.

Potelis bova dažnos svetīs obladiē. Ožlēpēs ont slēnkstē pagēiduos do ar tris kartus, soplasnuos sparnās, tumet noējēs patēkrins katēna bliudielī, soles douna, ēšgers pēina ē laimings palīs po stalo ē atsētūps. Anam dēdēlē patēka būtē so žmuonim. Poteliou liobam nomestē duonos plotelē, lašiniū kresnelē. Ons prēsēkimš gorkli ē ēškri pous pas sava vēštas.

Atējē rodou. Vēina dēina gērdo, kāp mona tēvalē taras, kad vēštelēs rēk palēktē, vo gaidius pjautē. Soskauda šērdēs – artie mona Poteliou gals. Aš anēms ē sakau:

- Pasēgailiekēt gaidelē.
- Potelis ir per dēdēlis ē per rēibos, netink vēš-

tu polkou, – ēšgērdu mamas žuodius.

Vēina dēina parēno ēš mokiklas ē matau, ka vēstu būrīs ēšretiejēs. Ēiškau Potelē, vo anuo nebier. Sopratau, kad aš anuo daugiau nebēpamatiso. Eino i truoba – on t stala garou geltuona morkinē so gaidelē mēsa. Šērdi sospaudē. Negalieju ni pri stala siestē, ni mēsuos pajodintē...

Joudmargēs gelbiejēms

Joudmargē karvelē mona tēvalē ožsēaugēna ēš veršēlē. Ana bova gražē plauka: jouda nogara, baltuom kuojom lēg žekiem apsimuovosi, vo balta pētmiē kaktuo šveitē kap žvaigždie. Joudmargē bova taiki ē meili. Mama sakē, kad minkšta mēlžtē. Davē daug pēina.

Mon lēipē nosēlaužos alksnē šaka baidītē bimbalus, aklius ē mosēs nu Joudmargēs nogaras, galvuos, papēlvēs, kad galiētu anon ramē pamēlžtē. Vo tēi bjaurībēs kōs, līs anā i akis, i nuosi. Vargšē... Kāp ana ē ēštvierē. Par vasaras karščius mama liob ves anon i kūtē, kad vabalā nesokondžiuotu. Vasarā bēngontēs tēi vabalū spētēlē liob nustuos poltē, tumet Joudmargē atsēgaus ē paēlsies nu anū.

Vēina rīta mona tēvalē rokuo, kad kažkas ir negerā so Joudmargē. Niek a nebjied, neger ondēns, pēlvs ēšsēpūtēs. Rēk kvēistē veterinuori. Tēvalis siedo ont dvēratē ē ēšdūmē i Nuotienus.

Gērdam so mama, kad atbērb so motuocēklo veterinuoris Videika, vo ne kēik trokos ēš paskuos ē tēvalis so dvēratio. Veterinuoris nu galvuos nosijimē šalma ē padiejē ont motuocēkla, nosēkabēna dēdēli jouda portveli ē noējē pri karvē. Vo ta vargšē goliejē ont žemēs padiejosi galva, sunkē alsava. Veterinuoris anon apveiziejē, apciopiniejē ēš vēsū posiu, pražiuodē borna, leipē anā stuotēis ont kuojū. Tēvalē ēr aš laukam, kon ons pasakīs.

– Karvē ir kažkon gomēni parējosi. Anon rēk ēštrauktē ēš gerklies.

– Vedo veino do gīvuolē neveiksiau, – saka tēvaliou, – rēk pagalbas, kad karvē kas nuors palaikītu.

Mama mon saka:

– Biek, pavadink Abrotē Prani, vo aš gal raso nomēi Tērevēčiaus Petri ē Kasti.

Dēdēlē pasēsekē, kad raudom sosiedus nomei. Anei tujau pat prisistatē mums padietē.

Tēvalis Joudmargē ož ragū ožnierē lēnciūga, vo paskiau dar ē šniūra. Do vīrā karvē laikē ēš kairē šuona, vo kētē do ēš dešēnēs. Veterinuoris pražiuodē kar-

vės è istatè anā geležènius nasrus. Tèvalis nosèvèlka marškinius, nosèpluovè ronkas è saka:

– Kas būs tas, nolauš ronka, nolauš, – èr lig pat petèis ikèša sava ronka karvè i gerklè. Virà sojiemè stèprè laikè karvè, kad ta nesèmoistīto. Netrokos tèvalis èštraukè ronka, katruo laikè gomèni sviedèni. Kuoks bova vèsū mūsa džiaugsmos tou pamatios – karvè èšgelbieta!

Džiaugiaus èr aš so vèsās, bet karto jautiau èr sava kaltè...

Vedo so Vèčiaus Kazioko priš kelès dèinas žaidiev so tou sviedènio. È kap vākams ka būn, sviedini palèkuov pasisliepusi griuovè žuolie, vo patīs nobieguov nomei. Joudmargè bejjiesdama žuolè sviedini rada, tol anon žiaumuojè, kol ons ožstrèga gerklie.

Karvelè èšsèkuosèjè, èšsèportè, palèngvè atgava sava jiegas. Vakarè pradiejè viel jiestè žuolè, gertè ondèni. Palèngviejè è mon ont šèrdèis.

Pu tuo atsètèkèma ana dar daug metu mumis maitèna skanio pèino, dar daug smetuona, svèista è sūriu èš anuo bova padarīta.

Mūsa karvelè Joudmargè...

I luova – kap i graba

Ton istuorèjè èšgèrdau èš omžinatèli sava tèvalè. Ons bova kaima mozèkonts, tad tonkè vèsokuom prougom bova kveitams pagrajītè.

Vèina karta ons bova pavadints pagrajītè par patalki pas Dovainiu kaima ūkininka. Pu darba žmonès vaišènuos, linksmènuos, jaunims šuoka. Pradiejos temtè patalkè dalivè pradiejè skèrstīteis nomei, nes ont rītuojaus laukè naujè darbā.

Pasèjijemès sava armuonika pradiejè ruoštès nomei eitè è mona tèvalis.

Šeimèninks prièjès anam saka:

– Nakvuok pas mumis. Tuolei tau parètè i Avèkailius, dar pasiklīsi. Šès anam atsakès:

– Takus ženau, keik aš trokso è parèso. Išèdams mamā pasakiau, kad ši vakara grišo. Je laiko ne parèso, ana juk rūpinsès, lauks monès.

Tad tèvalis, padiekavuojès šeimèninkou ož vaišès èr svetingoma, pasoka per Gèlātiu kaima lonkas nomei.

Sotema. Dongou pruo debesū pruooperšas pasèruodè žvaizdès. Lonkas apgaubè tèršta mēgla. Aplinkou tīko, ramo. Kels tuolèms, èdams tèva-

lis pavarga è suprata, kad pasiklīda. Atradès šeina kokšti, atsisieda – palauks kol prašvès. Besiediedams prèsnūda. Vèino muomènto anam kap è šalta pasèdarè. Akès pramerkès mata, kad èš tuola kažkas lègo è atèn. Švīst švīst ognelès. Pamèslèjè gal vèlks a žmuogos. Apsèčiopèniejè: ronkou tor lazda, kèšenie – peilis. Apsègins.

Pri anuo prisèartèna joudā apsèdarès skrībèliets puonātis, katros ronkuo toriejè lèktarna. Sostuojès klaus:

– Kas to tuoks esi? Dielkuo èe siedi?

Tèvalis pasakè, ka ī mozikonts, èn nomèi èš patalkè, bet pasèklīda, pavargès atsèsèda paèlsietè. Puonātis apsèdžiaugè:

– Mums kāp tik rēk mozèkonta. A pagrajīsi?

– Gerā, – èštare tèvalis.

– Sek paskou moni, – saka puonātis.

Atvedè ons tèvali i tuokius brokio grīstus paluocius, vo tèn pèlna svetiū, stalā nokrautè valgès è gierèmās. Pradieje tèvalis grajītè, vo anei kad šuok, kad šuok, ka net dolkès rūkst. Tèvalis veizas è mata, kad tū puonu kuojès gauroutas, so kanuopom, èš pu skrībèliu ragiokā èšlindè, vo èš akiū žèižèrbas lek. Puonātis pakveitè svetius pri stala, tèvalis, kap è prider, pagrajèjè marša. Tumet puonātis atnèšè pri stala blicka pīraga èr paprašè tevalè anou supjaustītè. Èšsèjijemès èš kèšenès peili tèvalis kad pjaun, kad pjaun, apdegusi pīraga plota trašk, pošk.

Pabaliavuojè svetè è jiemè skèrstiteis. Puonātis tèvaliou pasiūluojè eitè nomègtè:

– Darīkis è golk. Va, pataisiau luova.

Tèvalis atsèstuoje nu stala, noèjè pri luovas, pasèdiejè sermiega, nosèmuovè kelnès, atsèsieda ont luovas krašta, è, kāp ka mama anam bova prèsakiosi è èšmokènos, priš goldams i luova parsèžegnuojè (vèsumèt ons liob atsimintè mamas žuodius „I luova golīs – kap i graba – nežènā ar beatsèbosi).

È tou tarpo anam lègo mēgla nu akiū būto nokrètosi. Atsèboda: jokiū puonu, juokiū palociu. Nu šaltè vèsos dreb. Gèlātiu soduo pragīda gaidè. Tèvalis mata, ka sied ont velènèjès krašta. Jego būto tuo puonātè paklausès, golès i luova è nepersèžegnuojès, būtom anou žmuonès radè nuoskèndusi velèniuos.

Apsèdairè tèvalis, pasijijemè sava armuonika è mata, ka ta vargšè supjaustituom dumpliem. Dabā ons soprata, kuoki pīraga pjaustè.

Parèjè nomei. Èe anuo mama belaukonti. Paklausè, kāp patalkis, kas atsètèka, kad armuonika supjaustīta. Prisièjè anā vèskon papasakuotè.